

Bỏ công chứng mua bán xe, “hậu kiểm” qua VNeID: Giải pháp tiết kiệm hàng nghìn tỉ đồng mỗi năm

08:46 04/03/2026

Đề xuất bãi bỏ công chứng bắt buộc đối với hợp đồng mua bán xe và chuyển sang cơ chế “hậu kiểm” dựa trên dữ liệu số, định danh điện tử VNeID, được xem là bước đi đột phá trong cải cách thủ tục hành chính. Không chỉ giúp người dân tiết kiệm hàng nghìn tỉ đồng mỗi năm, giải pháp này còn góp phần tinh gọn bộ máy, thúc đẩy chuyển đổi số và bảo đảm quyền tự do dân sự trong giao dịch tài sản.

Đến lúc phải thay đổi tư duy quản lý

Việc bắt buộc công chứng hợp đồng mua bán xe trong nhiều năm qua, được cho là nhằm bảo đảm an toàn pháp lý cho các bên. Tuy nhiên, trong bối cảnh hạ tầng dữ liệu quốc gia và định danh điện tử đã được xây dựng đồng bộ, quy định này đang bộc lộ nhiều bất cập, tạo ra chi phí tuân thủ lớn mà không mang lại giá trị gia tăng tương xứng.

Theo ước tính dựa trên số lượng giao dịch xe cũ diễn ra hằng năm, tổng chi phí công chứng mà người dân phải chi trả có thể lên tới hàng nghìn tỉ đồng. Khoản tiền này thực chất là một loại chi phí hành chính bắt buộc, làm tăng giá thành giao dịch và bào mòn nguồn lực tài chính của cá nhân, hộ gia đình và doanh nghiệp.

Không ít trường hợp, giá trị chiếc xe chuyển nhượng không cao nhưng vẫn phải thực hiện đầy đủ quy trình công chứng với mức phí cố định và các chi phí đi lại kèm theo. Điều này khiến chi phí hành chính trở nên nặng nề so với bản chất đơn giản của giao dịch dân sự, đi ngược lại tinh thần cải cách thủ tục hành chính và tạo thuận lợi cho người dân.

Bên cạnh gánh nặng tài chính, người dân còn phải chịu tổn thất về thời gian và cơ hội khi buộc phải đến trực tiếp các văn phòng công chứng trong giờ hành chính. Việc chuẩn bị hồ sơ, chờ đợi xác minh, ký kết và hoàn tất thủ tục không

chỉ gây phiền hà mà còn làm chậm nhịp độ lưu thông tài sản trong nền kinh tế.

Trong khi đó, các giao dịch phổ biến như mua bán xe máy, ô tô vốn nên được thực hiện nhanh chóng, thuận tiện để bảo đảm tính linh hoạt của thị trường. Khi Nhà nước đã và đang đầu tư mạnh vào cơ sở dữ liệu quốc gia, việc tiếp tục duy trì các thủ tục giấy tờ truyền thống mang tính tiền kiểm dày đặc đang trở thành điểm nghẽn cần được tháo gỡ.

Ảnh minh họa

Khắc phục quy trình rườm rà, chồng chéo

Quy định tại Điều 40 và Điều 42 của Luật Công chứng vẫn yêu cầu công chứng đối với các giao dịch đã được soạn thảo sẵn, kèm theo việc cung cấp bản sao giấy chứng nhận quyền sở hữu, quyền sử dụng tài sản hoặc các quyết định của cơ quan nhà nước liên quan đến tài sản phải đăng ký.

Đối với hoạt động mua bán xe – là động sản có đăng ký, quy định này dẫn tới tình trạng lặp lại quy trình xác minh. Khi người dân thực hiện thủ tục sang tên, đổi chủ tại cơ quan công an, lực lượng chức năng đã tiến hành kiểm tra, xác minh tình trạng pháp lý của phương tiện cũng như thông tin của chủ thể giao dịch.

Việc yêu cầu công chứng trước đó đồng nghĩa với việc người dân phải trải qua hai lần xác thực gần như tương tự: Một lần tại văn phòng công chứng và một lần tại cơ quan đăng ký. Sự chồng chéo này không chỉ làm phát sinh chi phí mà còn tiêu tốn nguồn lực của bộ máy quản lý.

Trong bối cảnh ứng dụng định danh điện tử quốc gia VNeID đã được triển khai rộng rãi, cùng với việc phổ cập chữ ký số cá nhân, việc xác thực danh tính các bên hoàn toàn có thể thực hiện trên môi trường điện tử, với độ chính xác và bảo mật cao. Khi dữ liệu dân cư, dữ liệu phương tiện và thông tin định danh đã được liên thông, việc xác nhận chủ thể giao dịch không còn phụ thuộc vào đối chiếu giấy tờ thủ công.

Giữ lại quy trình công chứng bắt buộc trong bối cảnh này không chỉ làm chậm tiến trình chuyển đổi số, mà còn thể hiện tư duy quản lý nặng về tiền kiểm. Trong khi đó, xu hướng quản trị hiện đại đang chuyển dần sang hậu kiểm, lấy dữ liệu làm nền tảng, giảm thiểu can thiệp hành chính vào các giao dịch dân sự thuần túy.

Chuyển từ “tiền kiểm” sang “hậu kiểm” để tôn trọng quyền tự do dân sự

Về bản chất, hợp đồng mua bán là sự thỏa thuận tự nguyện giữa các bên. Khi các chủ thể đã được định danh rõ ràng qua hệ thống dữ liệu quốc gia và xác thực bằng VNeID, tính pháp lý của giao dịch cần được thừa nhận ngay tại thời điểm ký kết.

Trong mô hình hậu kiểm, cơ quan nhà nước tập trung vào việc đăng ký quyền sở hữu và xử lý khi phát sinh tranh chấp, thay vì đặt thêm một tầng xác nhận trung gian bắt buộc. Cách tiếp cận này giúp loại bỏ quy trình xác minh hai lần vốn gây lãng phí hàng nghìn tỉ đồng mỗi năm và buộc người dân phải đi lại nhiều lần.

Đồng thời, việc bãi bỏ công chứng bắt buộc còn thể hiện sự tôn trọng quyền tự quyết và tự chịu trách nhiệm của các bên trong quan hệ dân sự. Nhà nước đóng vai trò thiết lập khung pháp lý và giám sát sau giao dịch, thay vì can thiệp sâu vào từng hợp đồng cụ thể.

Nếu được triển khai đồng bộ với hạ tầng dữ liệu và chữ ký số, cơ chế hậu kiểm qua VNeID không chỉ giúp tiết kiệm chi phí xã hội, mà còn góp phần tinh gọn bộ máy, giảm tải cho hệ thống công chứng, thúc đẩy lưu thông tài sản nhanh chóng và minh bạch hơn.

Trong bối cảnh chuyển đổi số toàn diện, việc mạnh dạn cắt bỏ những thủ tục không còn phù hợp là yêu cầu tất yếu. Bỏ công chứng bắt buộc đối với mua bán xe và chuyển sang quản trị bằng dữ liệu không chỉ là giải pháp kỹ thuật, mà còn là bước tiến quan trọng trong cải cách thể chế, hướng tới nền hành chính phục vụ, lấy người dân và doanh nghiệp làm trung tâm.

